

Формування професійно-моральних цінностей майбутнього учителя початкових класів представляє собою цілісний безперервний процес, який реалізується в умовах освітнього середовища професійної підготовки даних фахівців та є дієвим за умов:

– комплексного підходу до проектування освітнього середовища, тобто врахування змін, що відбуваються в соціальних умовах, у самій особистості, яка розвивається;

– системного підходу, з яким пов'язана єдність і різноманітність педагогічних процесів, їх взаємовплив, взаємозв'язок;

– безперервності в організації педагогічного проектування середовища;

– постійного вдосконалення, введення додаткових умов, які б дозволяли покращити систему, виключивши з неї умови, що створюють перешкоди розвитку;

– оптимальності, що визначає врахування пріоритетів у процесі проектування, визначення основної ланки на тому або іншому етапі, орієнтацію на кінцевий результат – формування фахової компетентності;

– нелінійного розвитку освітнього середовища, що спричиняє динамічність, різноманіття педагогічних явищ та процесів.

Список використаних джерел

1. Нікогосян Л. В. Аксіологічний підхід у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі / Л. В. Нікогосян, Ю. О. Асєєва // Наука і освіта. – 2017. – №4. – С. 33-38. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-4-6>
2. Сковорода Г. Твори в 2 т. : Т. 2. / Г. Сковорода – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – С. 364.
3. Маркович А. Ж. Социальная экология: монография / А. Ж. Маркович. – М.: Изд-во РУДН, 1991. – 436 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручн. / О. Я. Савченко. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.

УДК 159.964.1

ЗАПОРОЖАНУ М.І.
ІВАНОВА В.В.,

Мукачівський державний університет, Україна

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Останнім часом в Україні підвищується увага до проблем дітей дошкільного віку та провідного інституту соціалізації особистості – дошкільного навчального закладу. Про це свідчить поява нових нормативно-правових документів: Державної цільової соціальної програми розвитку дошкільної освіти, Національної програми виховання дітей і учнівської молоді в Україні, законів «Про освіту» та «Про дошкільну освіту», в якому зокрема наголошується, що провідним завданням дошкільної освіти є формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду [3, с. 7].

Отже, основним завданням освіти на сучасному етапі є виховання підростаючого покоління, формування у нього комплексу якостей, необхідних для

життєдіяльності в суспільстві та нових соціальних відносинах. Ця проблема знаходить своє вирішення завдяки спеціально організованому процесу соціалізації.

Г. Андреева зазначає, що соціалізація – це двосторонній процес, що включає в себе, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків, з іншого боку, процес активного відтворення системи соціальних зв'язків за рахунок його активної діяльності, активного включення в соціальне середовище [1, с. 69]. Цю думку поділяє А. Мудрик, який говорить про дві сторони соціалізації: «З одного боку, індивід засвоює соціальний досвід, входячи в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків, а з іншого – у процесі соціалізації він активно відтворює систему соціальних зв'язків за рахунок активного входження в середовище» [5, с. 144]. Отже, соціалізація у психолого-педагогічних дослідженнях характеризується як процес засвоєння і використання дитиною у поведінці та діяльності системи цінностей, до якої вона залучена.

У науковій літературі уживаються і поняття «компетенція», і поняття «компетентність». Ця схожість не є випадковою, адже ці категорії походять з одного джерела: з латини *competentia* – узгодженість, відповідність, а *compeo* – відповідати бути пригодним, здатним.

А. Хуторський пропонує розвести ці поняття, використовувати їх паралельно, але вкладати в них різний смисл. Компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, способів діяльності), які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії по відношенню до них. Тобто компетенцію, за А. Хуторським, слід розуміти як задану вимогу, норму освітньої підготовки учня, а компетентність – як його реально сформовані особистісні якості та мінімальний досвід діяльності [2, с. 204].

Вчені по-різному трактують поняття соціальна компетенція. Зокрема, дослідники (А. Євсєєв, О. Сафронова, І. Нікітін) трактують соціальну компетенцію як певний рівень розвитку комунікативних якостей особистості, вміння попереджати та розв'язувати конфлікти тощо [4, с. 25]. Т. Поніманська розглядає соціальну компетенцію дитини як відкритість до світу людей, навички соціальної поведінки, готовність до сприймання соціальної інформації, бажання пізнати людей і робити добрі вчинки [7, с. 354].

Процес формування соціальної компетенції дітей дошкільного віку складний і тривалий. Для найбільш ефективної соціалізації потрібно знати основні специфічні риси дошкільного дитинства. Серед них виокремлюють такі: 1) дитина-дошкільник як особистість перебуває на етапі становлення, дозрівання і розвитку; формування основ особистісної активності, самостійності, ініціативності, відповідальності та особистісного становлення; 2) самоцінність цього періоду визначається наявністю дитячої субкультури; 3) дошкільний вік (3-6 років) пов'язаний з домінуванням ігрової діяльності; 4) дитячі види діяльності мають специфічний характер і формують головні досягнення дитини у її фізичному, психічному та соціальному розвитку, завжди відповідають інтересам і потребам дитини; 5) це сенситивний період для первинної соціалізації особистості; 6) період формування ціннісного ставлення до природи, культури, людей і самого себе, орієнтації на світ людей,

осягнення змісту і форм людських стосунків; 7) висока емоційна насиченість усіх сфер життєдіяльності дитини, її допитливість, безпосередність, оптимізм як важлива передумова для емоційно-практичного пізнання довкілля і самої себе. 8) чутливість до соціально-психологічних механізмів навіювання, наслідування; поєднання інтеріоризаційних та екстеріоризаційних механізмів ідентифікації. Ці механізми соціалізації дають дитині можливість розвиватися, рефлексувати і відповідати соціальним очікуванням суспільства [5].

Беручи до уваги ці особливості, ми пропонуємо для більш ефективного формування соціальної компетенції дітей дошкільного віку використовувати ігрові технології. Зокрема, сюжетно-рольові ігри, які вводять дитину у коло реальних життєвих явищ та стосунків між людьми, вправляють у дотриманні правил і норм поведінки. Вихователь спонукає дітей до прояву доброзичливості в ігровому спілкуванні з партнерами, заохочує прояв ініціативи в ігровій взаємодії з однолітками.

Дидактичні ігри розвивають спостережливість, увагу, пам'ять, мислення, мовлення, сенсорні орієнтації дітей у розмірах, формах, кольорах, максимально задіюють інтелектуальний потенціал у пізнанні світу і себе. Діти набувають умінь в розмові з дорослими пояснювати хід гри, розповідати, як правильно діяти в грі, формулювати в мові, чи досягнутий ігровий результат («У мене вийшло правильно, картинка складена»), помічати невідповідність отриманого результату вимогам. Дошкільники вчаться пояснювати одноліткам, як правильно грати в гру, а також адекватно реагувати на результат гри – не сміятися над переможеним однолітком.

Таким чином, ігри допомагають зблизити дітей, об'єднати їх загальною цікавою для всіх діяльністю. Регулярне проведення спільних ігор збагатить дошкільнят новими враженнями, буде сприяти формуванню навичок соціальної компетентності, дасть їм новий соціальний досвід, який є важливим для розвитку їх особистості.

Список використаних джерел

1. Андреева В. М. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем – майстром / В. М. Андреева, В. В. Григораш – Х.: Вид група «Основа», 2006. – 352 с.
2. Закон України «Про дошкільну освіту» // Урядовий кур'єр. – 2001. – №144. – С. 1-9.
3. Коновалова Т. Ю. Соціально-психологічна компетентність керівника ОВД і методи її розвитку. – Дис... канд. психол. наук. – М., 2004. – 235 с.
4. Мудрик А. В. Соціалізація людини : навчальний посібник / А. В. Мудрик. – М.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 304 с.
5. Павленко О. М. Теоретично-психологічні основи дослідження соціальної компетентності дошкільників / О. М. Павленко // Збірник наукових праць ККПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Проблеми сучасної психології. – 2010. – Вип.10. – С. 534-544.
6. Поніманська Т. І. Основи дошкільної педагогіки: Навч. посібник. / Т. І. Поніманська – К.: Абрис, 1998. – 448с.

7. Поніманська Т. І. Формування соціальної компетентності дитини / Т. І. Поніманська // Нова педагогічна думка. – 1998. – № 2. – С. 91-95.

УДК 378.1(073)

ЗАСАНСЬКА А. В.,
ПРОДАН Н. І.,
МОЧАН Т. М.

Мукачівський державний університет, Україна

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У вітчизняній педагогіці і психології значна увага приділена розробці теорії впровадження ігрових технологій навчання як українськими так і зарубіжними науковцями. А. Вербицький, О. Дубасенюк, Ж.-Ж. Руссо, М. Левіна, О. Падалка, І. Підласий Г. Спенсер, В. Шмаков та інші вчені розглядали питання вдосконалення й упровадження нових педагогічних технологій у навчально-виховний процес школи.

Гру як засіб виховання та форму спілкування досліджували Н. Кудикіна, Л. Варзацька, Н. Скрипченко та ін. У контексті заявленої проблеми варті уваги дослідження різних аспектів використання ігрових технологій у навчальному процесі О. Савченко, В. Коваленка, Г. Селевко та ін.

Розглянемо певний підхід до кваліфікації ігор, який відображає всі характеристики гри і репрезентує її як дійовий метод навчання на уроках в роботі з учнями початкової школи:

– за видом діяльності (фізичні (рухові), інтелектуальні (розумові), трудові, соціальні, психологічні);

– за характером педагогічного процесу (навчальні, тренувальні, контролюючі, узагальнюючі, пізнавальні, виховні, розвиваючі, репродуктивні, продуктивні, творчі, комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні);

– за характером ігрової методики (предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні, ігри-драматизації);

– за ігровим середовищем (настільні, кімнатні, вуличні, на місцевості, комп'ютерні та із ТЗН, з різними засобами пересування);

– за наявністю кінцевого результату (кінцеві, нескінченні);

– за характером виграшу (матеріальні, нематеріальні);

– за характером діяльності (спортивні, логічні, розважальні, ділові, комп'ютерні, рольові);

за умовами гри (з чіткими правилами, з гнучкими правилами, вільні, творчі) [1, с. 173]

Слід зазначити, що класифікація ігор сприяє усвідомити структуру та функції гри, чітко орієнтуватися в ігровому середовищі та підбирати раціональний ігровий матеріал.

Як зазначає Т. Білик, ігри важливо проводити регулярно і цілеспрямовано на кожному уроці, починаючи з простих ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи і урізноманітнюючи їх у міру збагачення в учнів знань, вироблення вмінь і навичок, засвоєння правил гри, розвитку пам'яті, виховання кмітливості, самостійності, наполегливості тощо. На думку автора, в початкових класах гра дає змогу легко привернути увагу і тривалий час підтримувати в учнів зацікавленість до важливих

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>